СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 112. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 15-го ТРАВНЯ 1948. No. 112. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 15, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПОМЕР ЄПИСКОП ГРЕКО-КАТОЛ. ПИТСБУРСЬКОЇ ДІЄЦЕЗІЇ, ВАСИЛЬ ТАКАЧ

Питсбург, 13 травня. — Високопреосв., Василь Такач, титулярний єпископ Зелі й дійсний єпископ питсбурської дієцезії грецького обряду помер сьогодні у віці 69 літ, як про це звідомляє агенція Асошіейтед Прес. Він приїхав до Злучених Держав разом з Високопреосв. Константином Богачевським, єпископом українців католиків, з осідком у Филаделфії, 15 серпня 1924 р.

Єп. Такач народився на Підкарпатті був консекрований єпископом в Римі 15 червня 1924 р. папою Пієм XI. Після свого прибуття до Америки в 1924 він осів у Ню Йорку, а потім перенісся до Юніонтавн, у Пенсилвенії і до недалекого Мунгалу. Його дієцезія числить біля 300,000 американців греко-католиків з Карпатської України, з Югославії, Чехословаччини й Угорщини. Архиєрейська поминальна Служба Божа буде відправлена в понеділок в год. 10 в Юніонтавн, Па. Наслідником єпископа Такача стане Високопреосв. Данило Іванцьо, який був іменований помічним єпископом 29 серпня 1946 р.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ДАЛЬ[illegible] БІЛ[illegible]

Вашингтон. — Президент Труман звернувся до конгресу з домаганням ухвалити додатково $2,434,441,000 на озброєння, а крім цього ще $40,000,000 на започаткування контрактів. Ці гроші мали б бути додані до $11,000,000,000, які містяться в первісним відсковім бюджеті на 1949 р. Крім того зажадав президент 8 квітня $725,000,000 на побудову повітряної сили і морського летунства.

ХОЧУТЬ ОБМЕЖИТИ ВИСИЛКУ ЗБРОЇ ДО ЕВРОПИ

Вашингтон. — деякі члени сенатської комісії закордонних справ почали дискутувати над обмеженням у висилці зброї з Америки до Европи, для підтримки Пляну Маршала. Вони побоюються, що проект сен. Ванденберга, щоб дати допомогу при озброєнні західних европейських держав, може піти задалеко. Протилежну думку можна завважати в комісії закордонних справ палати репрезентантів, де викінчують переслухання в справі зміни чартеру Обєднаних Держав. Там говорять конгресмени, що Маршал пішов задалеко в своїй терпеливості супроти Росії і тому Росія мала спроможність поробити приготування до „безкарного будування своїх атомових бомб". Конгресмен Ілай Колбертсон твердить, що адміністрація так довго обороняла безпомічні Обєднані Держави, щоб „Кремлін міг напасти на розєднаний світ з виглядами на успіх".

ПЕРШИЙ ШПИТАЛЬ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ АЛЬКОЛІКІВ

Ню Гейвен, у стейті Конектикат. — Стейтова влада поробила підготову для побудови шпиталю для лікування налогових альколиків. Закладення угольного каменя підцю установу відбудеться в липні. У шпиталі найдуть приміщення 50 пацієнтів.

ПАЛАТА УХВАЛИЛА БИЛ ДЛЯ ВИДАЧІ ТАЙНИХ ДОКУМЕНТІВ.

Вашингтон. — У голосуванні в повній палаті над законопроектом, який вимагає видачі тайних документів державними секретарями для вжитку конгресу, 219 конгресменів заявилися за бил, а 142 проти. Усусено з билу постанову, щоб карати тюрмою журналистів, які зрадять тайну, коли вона появиться в конгресі. Президент Труман під час пресової конференції заявив, що він не підпише цього законопроекту.

ЗБИРАЮТЬ 30 МІЛЬЙОНІВ ДЛЯ 28,000 ЖИДІВСЬКИХ ІМІГРАНТІВ.

Ню Йорк. — Злучений Апель для Палестини оприлюднює зазив до збірки у висоті $30,000,000 які мають бути вжиті для перевезення 28,000 жидівських імігрантів з острова Кипру до Палестини на по[illegible]селення. З розрахун[illegible], що на перевезення одного імігранта треба понад $1,000.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОТИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ КОМУНІСТАМ.

Вашингтон. — У справі законопроекту Мундта, який має на цілі обмежити права комуністів, президент Труман під час пресової конференції виявив свій спротив. Він заповів, що коли б бил перейшов обі палати, він покладе своє вето проти нього на тій підставі, що засадою Америки є свобода слова для кожної партії. Голосування над законопроектом Мундта має відбутися в найближчих днях.

РЕСПУБЛИКАНЦІ ХОЧУТЬ ПРОДОВЖИТИ НА РІК ТОРГОВЕЛЬНИЙ АКТ.

Вашингтон. — Акт про взаємні торговельні договори з чужинними державами, який обнижує мито для ввозу товарів до Америки, вигасає незабаром. Републиканська більшість конгресу рішила продовжити цей Акт ще на рік, заки буде складений новий закон. До голосування над Аконом прийде цими днями у конгресі.

ГОТЕЛЬ НЕ ПРИЙМАЄ ВИЗНАЧНИХ НІГЕРСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

Ню Йорк. — Предсідник нюйорської шкільної ради, д-р Вилйем Джансен, відкликав поїздку до Вашингтону 51 визначних студентів з „гай скул", бо готелі у Вашингтоні відмовилися дати приміщення 4 чорним студентам, які находяться у нюйорській групі. Студенти мали виїхати на оглядини столиці. Відмова вашингтонського готелю це виплив засади відмежування чорної раси від білої, яка панує в південних стейтах і находить признання у Вашингтоні. Хлопці мали виїхати до Вашингтону в нагороду за те, що вміли управильнити вуличний рух, як „малі полісмени".

Країни, які постачають зброї Советам, не дістануть допомоги з Америки

Вашингтон, 13. травня. — Злучені Держави відмовлять господарської допомоги кожній европейській країні, яка постачає Росії воєнні матеріяли або воєнний виряд — таке сказав конгресові Пол Гофман, адміністратор Економічної Кооперації для Европи. Він теж заявив, що британський уряд не дістане з Америки позичок на змодернізування британської господарки на засадах націоналізації. Ці заяви склав Гофман перед сенатською комісією приділів, коли ставив домагання, щоб конгрес визначував $5,300,000,000 на започаткування Програми Відбудування Европи.

ПОРІВНУЮТЬ НАМІРИ РОСІЇ З СПІЛКОЮ ГІТЛЕРА

Вашингтон. Вилйем Филип Симс, колумніст синдикату Скрипс-Гаверда обговорює найновіші виміни дипломатичних нот між Злученими Державами й Советами і переповідає, до якого висновку прийшли знавці в читанні найновіших дипломатичних документів. Отже на підставі відповіди, яку дала Росія Америці треба розуміти, що Росія хотіла увійти в переговори з Америкою на такій підставі, на якій Росія заключила договір з Гітлером, тобто на підставі поділу світу між Росію й Америку. Росія на думку знавців, хоче дістати цілу Европу й Азію, а Америці лишила б решту світу. На це Злучені Держави не можуть згодитися й тому прийшло до такого заколоту після оприлюднення советської відповіди на ноту американського амбасадора Бедела Смита.

ДОРАДЖУЮТЬ ПРОВІРИТИ СОВЕТСЬКІ НАМІРИ ТАЙНИМИ ПЕРЕГОВОРАМИ

Вашингтон. — Джеймс Рестон, дипломатичний кореспондент щоденника Ню Йорк Таймс, довідується, що в дипломатичних колах обговорюють різнородні способи, щоб рушити вперед з мертвої точки, в якій тепер опинилися дипломатичні взаємини між Америкою й Советами. Є між іншими голоси, що б виждати, аж Росія зробить якийсь крок; інші твердять, що Росія хоче запевнити собі сфери впливів і тому на підставі відносин в чартері Обєднаних Держав Америка повинна піти на довірочні розмови, щоб довідатися, чого Росія собі бажає. Для такої розмови Америка повинна мати готовий комітет з технічних сил, щоб можна провірити, якими дорогами обі держави могли б дійти до порозуміння.

СОВЕТИ ДОМОГАЮТЬСЯ РОЛІ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ.

Лейк Соксес, Н. Й., 14. травня. — Советські представники в ООД видвигнули вчора домагання советської участи в кожній акції ООД в справах Близького Сходу. Тут йшло конкретно про участь в Економічній Комісії О.Д. для Близького Сходу, що її тепер плянується створити. Своє домагання Совети мотивують своєю великодержавністю та сусідством з арабськими країнами.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ БАЧИТЬ ЛІПШИХ НАДІЙ НА МИР ПІСЛЯ СОВЕТСЬКОЇ НОТИ

Вашингтон. — Президент Труман під час пресової конференції заявив, що виміна поглядів між Росією й Америкою при помочі найновіших дипломатичних нот, зовсім не причинилася до скріплення надій на замирення тому, що не згадано нічого про основні питання. Він сказав, що росіяни повинні були довести, що вони щиро бажають собі наладнання відносин між Америкою й Советами.

БРИТАНІЯ ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО НЕУСПІХУ В ПАЛЕСТИНІ

Лондон, 14. травня. — Безпосередньо перед закінченням в Палестині свого мандату, що тривав від 1920-го року, британський уряд проголосив декларацію, приготовану міністерствами колоній та закордонних справ і в якій обороняється та виправдується британське поступування, але теж відверто признається британський неуспіх. В заяві стверджено тільки один факт, що був прийнятий менш-більш одноголосно, іменно: рішення, щоб зректися того мандату. Підкреслюючи, що Британія сама цего мандату зреклася і до цего ніхто її не заставив. Рівночасно стверджується дальший британський інтерес щодо розвитку подій в Палестині та пропонується британську допомогу для задовольняючої розв'язки цілої проблеми.

Громико поїде на „довгу відпустку"; Малік його заступить в О.О.Д.

Лейк Соксес, Н. Й., 14. травня. — Вже приблизно від тижня в колах Організації Об'єднаних Держав кружляли поголоски, що совєтський представник Андрей Громико має бути відкликаний зі свого посту, що теж вчора потвердив сам Громико. Він заявив, що він вкоротці виїде до Москви на „довгу відпустку", якої він не мав ще від 1945 року і не знає коли та чи взагалі вернеться. На його місце в О.О.Д. вже є в дорозі з Москви Я. А. Малік, теж заступник міністра закордонних справ. На всі запити щодо його плянів і особи, Громико відповідав, що він „не знає". Опісля один зі співробітників Громика вияснив, що Громикові належиться тепер два місяці відпустки та що він виїде до Москви, але не відомо ще коли, можливо за тиждень, а можливо пізніше. У зв'язку з виїздом Громика, тут вважається, що це може означати його остаточне відкликання з посту ООД. На це теж вказував би факт, що на його заступника вислано другого заступника міністра закордонних справ. Ці зміни на пості советського представника в ООД, як і щодо самого Громика, вслідком коментується, як це звичайно в таких випадках буває. Дехто вважає, що Громико ще більше заавансує в дипломатичній службі та дістане важливий пост в советському міністерстві закордонних справ в Москві. Тут підкреслюється, що Громико, не зважаючи на свій відносно молодий вік, бо має тільки 39 років, належав до найбільш активних дипломатів на терені ООД та у випадках потрапив вдержатись на висоті не тільки дипломатичних, але й соціяльних завдань, дорівнюючи під цим оглядом кожному західному дипломатові. У зв'язку з відкликанням Громика не бракує теж всяких інших політичних здогадів.

МАЛІК І ЛОПАТЕНКО В ДОРОЗІ ДО АМЕРИКИ.

Лондон, 14. травня. — Приїзд до Лондону в дорозі до Ню Йорку двох високих урядників советського міністерства закордонних справ, Якова Малика і Бориса Лопатенка, що мають зайняти пости в ООД, викликав в Лондоні різні політичні здогади та спекуляції. На запит кореспондентів, чи його поїздка до Ню Йорку стоїть в якомунебудь зв'язку з недавною вимінoю нот між американським амбасадором Смитом і міністром Молотовом, Малік заявив, що „він дуже втомлений подорожжю" та що „завтра він дальше їде пароплавом". Малік є специялістом в далекосхідних справах і це з черги насуває всілякі здогади.

НАРІД В СОВЕТАХ СПОДІЄТЬСЯ АМЕРИКАНСЬКО-СОВЕТСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ.

Москва, 14. травня. — Советська преса подала вчора обширно про заяви президента Трумана та секретаря стейту Маршала в справі советського повідомлення про американсько - советську виміну нот щодо спільного обговорення та полагодження взаємних „суперечностей". Подано теж деякі коментарі закордонної преси, здержуючись від дальших власних коментарів. Проте, серед советського загалу закріплюється надія, що Америка і Совети таки можуть порозумітися і погодитися, спостерігають закордонні кореспонденти.

ПОЛІТРУК НА МІСЦІ МАРШАЛА СОКОЛОВСЬКОГО?

Берлін, 14. травня. — Ще з початком квітня до Берліна приїхав уповноважений московським Політбюром, ген. Чарнов, що, як здогадуються, мав би зайняти пост керівника советської окупаційної влади в Німеччині на місці маршала Соколовського. Чарнов розгорнув відразу велику політичну активність з німецькими партіями, а його призначення зв'язується з намаганням Советів заставити західних союзників до залишення Берліна.

АРАБСЬКІ АРМІЇ В ПОХОДІ НА ПАЛЕСТИНУ

Єрусалим, 14 травня. — З усіх сусідніх арабських країн надійшли вчора ввечорі тривожні вістки, що арабські армії, забезпечені всіми родами зброї, вирушають в похід на Палестину, щоб зайняти її негайно, як сьогодні тут закінчиться британський мандат. З поінформованих джерел повідомляють, що частини цих армій вже дожидають в поготівлі на кордонах Палестини і почнуть свою акцію сьогодні, в год. 0, як тільки британський високий комісар виїде з Гайфи, що буде символом закінчення британської влади. Загально вважається, що головна атака на Палестину наступить збоку Трансйорданії, а трасйорданський король Абдулаг перейме головне командування над всіми арабськими арміями та над загальною акцією. Британська агенція Ройтер повідомляє з Каїро, що згідно з урядовою заявою, єгипетська армія зі свого боку почне переходити кордон Палестини одну мінуту після закінчення мандату. В усіх арабських країнах рівночасно сильно зросли протижидівські настрої і побоюються за долю біля 300,000 жидів, що живуть в цих країнах, крім Палестини. Подорожні стверджують, що на всіх кордонах Палестини вже в гострому поготівлі дожидають арабські війська з танками, важкою артилерією та всім модерним воєнним вирядом. В арабських країнах має бути проголошений воєнний стан.

СОНІСТИ ПРОГОЛОСИЛИ ГЕНЕРАЛЬНУ МОБІЛІЗАЦІЮ.

Тель Авів, Палестина, 14 травня. — Вчора ввечорі, на 24 годин перед закінченням британського мандату в Палестині, сіоністи проголосили загальну мобілізацію, покликуючи під зброю всіх чоловіків і жінок, що цю зброю можуть носити та нею володіти. Рівночасно з повідомленням про підготовку безпосереднього арабського наїзду на Палестину, сіоністи роблять останню підготовку до оборони своєї держави, що має бути проголошена сьогодні в годині 12.01 вночі та почастися в арабському порті Яффа, формально переданому жидам арабами.

ЖИДИ ВЗИВАЮТЬ НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ.

Лейк Соксес, Н. Й., 14 травня. — Жидівська Агенція для Палестини звернулася вчора в ночі каблеграмом до Ради Безпеки О. Д., взиваючи негайної допомоги перед приготованим арабським наїздом на Палестину. Олександер Пароді, французький представник в ООД, що є тепер предсідником Ради Безпеки, негайно звернувся до Комісії О.Д. в Палестині за потвердженням повідомлення про підготовку арабського наїзду. Після одержання відповіди він вирішить відповідну акцію Ради Безпеки.

БРИТАНЦІ ДЕРЖАТЬ ТРОХ ГІТЛЕРОВИХ МАРШАЛІВ.

Лондон, 14 травня. — Британське міністерство війни повідомило, що в Британії задержані ще на неозначений час трьох колишніх гітлерівських маршалів: Вальтер фон Браухіч, Карль фон Рундштедт та Еріх фон Манштейн. Їх держиться у зв'язку з доходженнями в справі воєнних злочинів.

ЗАГАЛЬНЕ ЗІБРАННЯ О.Д. ПРИСПІШУЄ АКЦІЮ В СПРАВІ ПАЛЕСТИНИ.

Лейк Соксес, Н. Й., 14 травня. — У зв'язку з тривогою в Палестині та безпосереднім закінченням британського мандату, що має наступити вже за кілька годин, відповідні комітети і підкомітети Загального Зібрання О.Д. закінчили вчора свою підготовку пляну щодо створення тимчасового режиму в Палестині. Сьогодні в год. 3-ій після полудня збереться у Флошинг Медов у Ню Йорку саме Загальне Зібрання О.Д. та вирішить кінцеву акцію в цій справі.

ПЕРЕД ДОГОВОРОМ В СПРАВІ ЗАХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ.

Лондон, 14 травня. — Сьогодні тут повідомлено про несподівані зміни в нарадах шістьох західних держав в справі Німеччини, що мали б вже в найближчих днях закінчитися відповідним договором. Наради будуть сьогодні перервані до найближчого вівторка й [illegible] вже з кінцем чергового тижня вони будуть успішно закінчені. Договір охоплюватиме тільки частину справ, головно щодо федерального німецького уряду в західних зонах та міжнародної контролі промислової продукції в Рурщині.

ІМЕНОВАНО КЕРІВНИКОМ НІМЕЦЬКОГО БАНКУ ТРИЗОНІЇ.

Франкфурт над Майном, Німеччина 14 травня. — В найблищому часі ген. Л. Д. Клей має проголосити формально іменування двох головних німецьких керівників Німецького Банку для трьох західних зон. Ними мали б бути визначні німецькі економісти Бодо фон Ведель та Карль Вернард, що після деяких вагань прийняли номінацію.

ПІДГОТОВАНО ДЕРЖАВНИЙ СТАТУТ ЗАХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ.

Франкфурт над Майном, Німеччина, 14 травня. — Німецькі правники та адміністраційні специялісти мали вже приготовити плян конституції для державного оформлення та окупаційного стану західних зон Німеччини. Проєкт цеї конституції мав бути представлений сьогодні американському головнокомандуючому, ген. Л. Д. Клеєві.

БРИТАНСЬКА ПОЛІЦІЯ ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД „ПОДАРУНКАМИ".

Лондон, 14 травня. — Скотленд Ярд проголосив для британців генеральну осторогу перед відкриттям і провіркою пересиланих їм поштою несподіваних „подарунків". Діло в тому, що в останньому часі знову трапилося кілька випадків, що ці подарунки були надіслані з Палестини або жидами з інших місцевостей і в них були як не бомби, то отруя.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сиґі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3. N. J.

I AM AN AMERICAN DAY

„День Американця" стає з кожним роком щораз популярнішим. Це знак, що щораз більші кола громадянства зачинають краще розуміти, що цей День означає, чим він є не тільки для тих, до яких він безпосередно відноситься, але для нас усіх, для цілого загалу.

Американський нарід так уже зжився зі свободою та демократичним ладом, що зачав вважати їх за щось природне й так тісно звязане з його країною, що нікому навіть до голови не приходило, щоб могло статись тут чи в світі щось таке, що могло б загрожувати цій свободі. Як зявилась в Европі комуністична язва, то вона не налякала американців. Мовляв, вона до Америки не дійде. Те саме було з фашизмом. Щойно націстівська агресія налякала американців, особливо від часу, як треба було її стримувати і нищити теж і американською кровю. Від цього часу зачали в Америці теж більше думати про загрозу американській свободі та демократії. Відчуто теж потребу кращого освідомлювання загалу щодо таких цінностей, якими є свобода, демократія та людська гідність. Звідси і більше зацікавлення тими, що стають повноправними американськими громадянами, дійшовши свого віку, чи набуваючи горожанство через натуралізацію.

„День Американця" має на увазі в першу чергу нових громадян. Та цей день має в нинішньому часі ще й інші важні завдання. „День Американця" повинен нагадати нам усім, цілому громадянству, що Злучені Держави стали провідною державою у світі та що цілий свободолюбний світ глядить на Америку і жде на її слово, на її помічну руку. Ми мусимо розуміти, яка то відповідальність спала на нас, на цілу країну. Світ віддав Америці велику пошану, вибираючи її своїм провідником. Але це водночас і величезний тягар, за який прийдеться Америці відповідати перед історією цілого людства. Уже це одно дає дуже багато до думання кожному американцеві, що дорожить добрим іменем своєї країни.

„День Американця" має теж заставити нас думати, щоб Злучені Держави були прикладом, як треба здійснювати демократичні ідеали. Ми повинні розуміти, що американський спосіб життя, а подекуди і думання, має свої недомагання, які є перешкодою у здійснюванні в країні тих ідеалів, які є положені в основу американської конституції. Коли ж нині цілий світ приглядається так пильно Америці, то памятаймо, що між тими, що приглядаються, є теж такі, що добачують тільки наші недомагання і таким чином пробують відвертати світ від Америки та від американської демократії.

„День Американця" повинен бути теж маніфестацією гарячої любови до своєї країни та виявом віри, що американська демократія є добром не тільки для Америки, але й для цілого світу, в противенстві до тоталітаризмів. „День Американця" має пригадувати нам, що чим скорше і краще розвяжемо в Америці теж і модерні соціяльні проблеми, тим скорше пропаде комуністична язва в світі. Світ піде за нами, за поступом і свободою, а не за Москвою.

„Залізна Заслона" на Бродвею

Від деякого часу фільмове виробництво „XX Сенчюрі Факс" заповідало випуск документального фільму „Залізна Заслона", базованого на виявлєній Ігором Ґузенком совєтській шпигунській афері в Канаді і опісля проголошеній документами канадським урядом. Вкінці, репрезентативний кіно-театр „Роксі" на Бродвею заповів премієру фільму на годину 10.30 ввечорі, у вівторок, 11. травня. Нюйорський комуністичний ітернаціонал зі свого боку заповів на той сам час свою демонстрацію проти фільму, що — згідно з комуністичними твердженнями — „знеславлює союзну державу" та „заохочує до війни".

Вже на яку годину перед початком премієри, біля „Роксі" можна було спостерегти навіть серед постійного бродвейського руху помітно більше скупчення людей. На вулиці біля входу до кіна „грав конем" добродушний „кап", а його піші побратими на рогах Бродвею та 50-тої і 51-шої вулиць пригадували людям, що ці повинні „кіп мувінґ". Напроти „Роксі" по другому боці вулиці розташувалася автомашина з фільмовим апаратом і скрізь швендялись „всюдисущі" з червоною карточкою „Воркінґ Пресс" за капелюхом та з готовими до „акції" фотоапаратами в руках. Тимчасом, вишикована — як кажуть — „на останній ґудзик" обслуга кінотеантру повідомляла, що... премієру „Залізної Заслони" відложено до чергового дня перед полуднем. Відразу можна було бачити, що багато людей, які хотіли бути на премієрі, з розчаруванням від каси відходили. А публики на Бродвею збільшувалось щораз більше, зі всіх сторін „Роксі зупинялось щораз більше приватних автомашин і „таксі" та щораз частіше повторювалась пригадка „кіп мувінґ", хоча майже кожний полісмен був заангажований в розмові з прохожими.

Хто знав, в чому діло, той міг між прохожими відразу спостерегти типову комуністичну „конспірацію". Повилазивши зі своїх большевицьких нор великої митрополії, тут і там показувалися такі „добірні лиця", що їх тільки на Сінґ-Сінґівських кримінальних фільмах можна б побачити. Рівночасно між ними можна було завважити таємні погляди, „припадкові" знаки руками, чи тільки здвигнення рамен, коротко: нюйорські большевики почувалися в своєму „революційному" сосі. Полісмени і публика тільки згірдливо підсміхалися з такої „революції". В призначеній на відкликану премієру годині, по обох боках Бродвею вже почали швендятись люди, чоловіки і жінки з ветеранськими шапками на головах, хоча їх лиця аж ніяк на ветеранів, а вже найменше на американських ветеранів виглядали. Багато з них в руках мали позагортані в папір таблиці, видно з написами для пікетування.

Біля год. 11-тої почали зміняти на будинку „Роксі" вивіски „Анни Кареніни" та заступати їх реклямовими плакатами нового фільму, „Залізної Заслони". В тому ж часі почала теж збільшуватися „народна гуща" на Бродвею, що цілком згусла біля півночі, як з недалекого Мелісон Сквер Ґарден почали приходити „ті, що хочуть Волеса". І тоді почалася забава, бо на „арені" вирипнули католицькі ветерани, що на заповіджену комуністичну демонстрацію прийшли теж, хоча в інших цілях. Збольшевизовані переважно прихильниці Волеса та його комуністичних „соратників" почали кричати, що „хочуть Волеса" та „геть з фашистським фільмом". З огляду на рух на Бродвею полісмени пригадали цим, що „хочуть Волеса", щоб вони „кіп мувінґ", а якщо словна пригадка не переконувала, то полісмени надавали їй переконливої сили тим аргументом, що мають в руці. Забаві приглядалося біля 10,000 людей а комуністи своєю демонстрацією єдине, що досягнули, то першорядну реклямy для фільму, кілька „ґудзів" на голові та сімох заарештованих.

Сама фільма повністю виправдує комуністичну демонстрацію, хоча цілком іншими аргуметами, ніж їх подають комуністи. Фільма, як згадано, випущена на базі безсумнівних документів большевицької шпигунської афери в Канаді під кінець війни, драматизуючи історію Ігора Ґузенка, його розкриття большевицьких злочинів в Америці та злочинну роботу большевицьких „дипломатів" в чужих країнах. Найважливіше, що фільм документально стверджує те, що всі люди знають: повна залежлежність комуністичних п'ятиколонників в інших країнах від Москви, безоглядне виконування наказів Москви та шпигунство в користь Москви. Кожний комуніст і прихильник комунізму в Америці є вже сьогодні, або завтра буде большевицьким шпигуном та „ідейним" злочинцем і зрадником країни, в якій живе. Всі особи, заангажовані в шпигунській афері в Канаді, якщо не були совєтськими громадянами, то рекрутувалися з т. зв. прихильників Совєтського Союзу. Ці, що наостанці прозріли, вже були до тої міри занурені в большевицько-шпигунське багно, що їм вороття не було.

Фільм видержаний в дуже гідній та поміркованій формі, має незвичайно переконливу силу. Це стверджує теж поведінка публики, що щиро і довго оплескує кожну поразку большевиків. Є кілька дуже хвилюючих сцен, головно з особистих переживань Ґузенка. Зразу він, тільки приїхавши до Канади, вважав канадійців за людей „політично невихованих", бо кожний з них „думає, як йому подобається". В совєтському розумінні це недопускаємий злочин. Совєтські представники в Канаді самі оточені совєтською шпигунською „залізною заслоною" та живуть під постійним терором НКВД. Один приязний усміх до канадійця, може бути засуджений як „зрада" Совєтів. Бо тоді, як всі люди в світі говорять про мир, співжиття і відбудову, на совєтських мітинґах говориться про революцію, ненависть та підривну роботу. Сам фільм не віддає ані тисячної частини того страшного терору і насильства, нужди і злиднів, руїни і смерти, що характеризують совєтський режім. Але вже і від того, що видно на екрані, з жахом та відразою здригається кожний американець. Тому теж, як на закінчення повторюється твердження про наш американсько - демократичний спосіб життя, спонтанним оплескам публики немає кінця.

У фільмі є уривки з музичних творів засуджених за ухили совєтських композиторів Шустакевича та інших, які скаржать тепер „XX Сенчюрі Факс" за відшкодовання. А спроби комуністичної демонстрації під час премієри фільму надають йому ще більшого значення та повністю підтверджують це, що у фільмі представлено: терор і насилля большевизму, шпигунство і злочини большевицьких п'ятих колон в чужих країнах та нечзівняну американську свободу і толерантність, що навіть цим шпигунам і злочинцям дозволяє свобідно не тільки виявляти свою думку, але в багатьох випадках і практикувати свої злочини, як довго вони можуть обходити існуючі закони. Проте, немає сумніву, що й це в слушний час скінчиться, і скінчиться так, як всі злочини у впорядкованій демократичній країні кінчаються: в суді.

Фільм „Залізна Заслона", крім майстерної гри артистів та мистецької вартости має велике документальне і виховне значення. Побачивши його, кожному справді соняшною усмішкою свободи і щастя усміхається зоряний прапор та радістю сповняються ваші груди, що ви можете під цим прапором жити і гордістю підноситься чоло, що ви можете його боронити, своїм називаючи.

Конгрес і збройння

Вашинґтонський конгрес поспішно працює для ухвалення законів, які мають на цілі посилити мілітарну силу країни і таким робом недопустити до вибуху нової війни, на яку заноситься. Конгресові провідники припускають можливість збройної агресії збоку Росії на підставі перших інформацій. Інакше вони наразились би на зовсім оправдану критику застрашування прилюдної опінії, а з тим теж і на підпалювачів війни. Це значить, що аргумент конгресових провідників треба би брати серіозно, хоч політичні спостерегачі завважують, що в совєтських агресивних плянах панує тепер хвилевий застій. Поразка, яку потерпіла Комуністична партія у виборах в Італії, мусіла спонукати диктаторів з Кремля до перевірки своїх стратеґічних плянів і це викликує враження хвилевого спокою. Хоч італійські большевики відгрожувалися, що на випадок їхньої поразки при виборах, вони почнуть активну боротьбу за здобуття влади, то, на диво, ці їх погрози не здійснюються. Навпаки, провідники італійського комунізму не лише залишили кидання погроз, але навіть почали нову політику примирення з партіями більшости та почали говорити про користі з Пляну Маршала, коли іде про економічну відбудову Італії та цілої західної Европи. Теж у Франції комуністичні провідники, навіть такі, як Торез, почали зближатися до своїх політичних противників, а це вказує, що в них якісь нові наміри.

В інших країнах слідні такі зміни у відношенні до комуністично-совєтської політики: у Греції почала на добре перемагати грецька державна армія, прийнявши від американців „стратеґічні" інструкції; у Берліні хвилево застановлена боротьба за залізничі потяги; у Відні американські й британські літаки не зазнають перешкод при осіданні на летунських майданах; у Скандинавських країнах теж не відчувається хвилево совєтської пресії.

Виходило б, що на всіх відтинках прийшло до відпруження совєтсько - комуністичних настроїв, а зате в американському конгресі йде повний наступ на недавну совєтську агресію при допомозі війни нервів.

На час цього застою в совєтській агресії зїхалися провідники західної політичної думки до Гаґи, столиці Голяндії, на конференцію для обєднання Европи. Це свого роду неурядовий „Конгрес Европи", як це зазначила англійська преса. Конференція відбулася під закликом бунту проти тоталітарної тиранії, яка під теперішню пору має в Совєтській Росії свого найвиразнішого репрезентанта й оборонця.

Не треба теж забувати, що саме минулого тижня покінчилася Міжамериканська Конференція в Боготі, яка намітила великі оборонні пляни для Західної півкулі. Крім тихих плянів прийнято й одверту резолюцію з зазивом до поборювання світового комунізму й придумано способи взаємної допомоги для його поборювання в американських республиках.

Вертаючися до акції вашинґтонського конгресу, дехто підносить питання: чи це справді оборонна акція, чи може під заслоною оборони криється підготовка до офензиви проти Совєтів.

Судячи по настрою, як серед верхівки так і серед загалу американського населення, треба прийти до висновку, що тут іде лише про готовість на випадок совєтської агресії. Це є становище американського народу, який не бажає собі війни, розуміючи, до чого вона може довести світ у теперішній стадії смертоносних винаходів, проти яких нема охорони. Воєнне збройння в Америці переводиться для спинення докищо „холодної війни" а з цим і до повільного введення „вічного миру".

Так думають в конгресі, але що вийде з цього думання, важко сказати, бо живемо в світі, якого велика частина є в неволі й під терором агресивних диктатур. В таких обставинах треба бути готовим на різні несподіванки.

Б. Ромен-Домадар

КОЛИ ВЕСНА ЦВІЛА

I

На його бліде обличчя падали криваві тіни від вогнища, що давилося вогким деревом. Він стояв простоволосий, не-бритий, обдертий, а чорними бороздами з очей котилися важкі сльози. Стояв, як білий бовдур у густій темряві ночі. Довше не міг давити цього болю, що пеклом в'ївся в живе серце. Від перевтоми ноги в колінах трусились.

— Помочі! Помочі! Це моїми устами не тільки кличу я! Це душі закатованих взивають вас до помсти! Чуєте...?

Не здержався. Міцно стиснув піднесені, як до удару, пястуки, на яких синіми дротами жили звилися.

— Чуєте? Вони там на пожарищах рідних житловищ і не матимуть спокою, доки месгнити не заллють ворожою кровю кривавих вогнів руїни.

Руки білими кістьми зависли в гущі ночі. А лискавкам його очей відбліском засвітили жаждою помсти десятки... десятки вовчих світел.

Без наказу руки вїдалися в холодні кріси... Там брати гинуть... Там смерть на пожарищах, вишкіривши зуби, глузує... глумом вбиває...

У темну ніч впав короткий, твердий, гострий наказ...

Як буря зірвалися.

Пішли...

— — — — — — — —

Відірвані гілки під ногами обережно тріскотіли. Десь зимна сталь задзвеніла. Жалібно зайкнула й здавлена стихла.

Вовчі стежки для тих, що люблять Волю.

І під важкими чоботами будився ліс з просоння. Росою плакали зранені мережані листки папороті. Скаргу їх у просторах вітрець розвіє.

II.

Дими згарищ запирали віддих, наповнили повітря. Сопух свіжої крови давив в смертельних судорогах горлянку, а власна кров розгулялася вульканом у жилах. Десь тільки ще стогін недобитих проривався.

— Що ж, Остапе, погуляли? Хай їх біс! — Реготався пяний косоокий, граючись порожньою пляшкою.

Остап мовчав. Голова йому заліззям ваготіла, очі затяглися імлою, а з висохлого горла, як із сухої дудки, не продерся ні один звук.

— Жалко тобі — присікався косоокий.

— Не краще з нами веселитися, нову жизнь будувати? Глянь он там: як кумедно розчепіривши руки, свій мозок голодним птахам на жир віддали.

— Треба ж цей мозок мати вперше.

— Хіба ж, щоб будувати нову жизнь, треба стільки неповинної крови проливати? — несміливо відозвався тихий голос від дверей. Та він завмер вагітним питанням без відповіді серед реготу вдоволення..

Остап хотів щось сказати, але тільки замахав руками, як вітряк. Його щось давило, млоїло, в очах бісики пир справляли.

— Не звичний. Побудеш з нами довше, звикнеш не до такого і робота добра, чиста. — Хтось з гурту розважав. — Орден ти, брат, заслужив.

Підсунули повну чарку. Вхопив тремтючою рукою, розлив по рубашці, а решту все таки заніс до рота. Вихлив.. Запекло!

— Долий! Налий ще... Пече! — прогаркотів невиразно. Долий, хай сатана не скавулить собакою в грудях!

Доливали, пили, реготалися.

А під горіючими стріхами живі ще люди дотлівали.

III.

Пробудила з дрімоти природа й пташина непорочна вітала гимном Творця світу. Отрясались дерева, простягаючи свої дужі рамена свобідно високо і широко. Вмивалися росою, щоб божий день гідно вітати.

— — — — — — — —

Колись тут село життям цвіло. Саме життя чесним трудом співало хвалу Творцю... Та за ніч демон руїни жахіттям розтанцювався.

Поволі, заспані виїжджали...

Гуркотіли люто автомашини, ревіли гудки... Заліззя котилося понад людськими єствами, розчавлюючи все, що на дорозі було. Без жалю, без серця! Хіба ж машина може мати серце? Хіба ж життя знає жаль? Життя це тільки неухвитнє щось, що силою свого безвладдя котиться сліпо вперед — аж до гробу.

А ліс причаївся... готовився, як хижа кітка, до скоку. Тільки темні кожухи сновигалися на його краю, пильно вдивляючися на крутий шлях.

Впоперек шляху виріс за ніч глибоченний яр навиирш дороги.

Вінченко давав останні накази. Твердо, коротко. Остання ніч виписала на ньому своє страшне пятно. Важко було його впізнати. Приблід, а гострий ніс, ще більше відірвався від цілого обличчя. Невиспані ночі, набряклі кровю, вогнями пекло. Але ними він глядів бистро.

— Коротко кінчити... А цього — живцем! Я скінчив!

Розходилися на визначені місця.

Кріси в руках готові смертельною правдою в вічі ригнути. Поважні, строгі лиця підтверджували зимну рішеність сталі.

IV.

У сивій куряві котилися чорні машини. Не спинити їх, як не спинити розбурхану стихію в негоду. Соловейко трелями розспівався, свистав, кучерявив мелодію і... втих. Умовлений знак.

Ожили кущі... Втома геть з очей втекла. Заграла кров, пястуки судорожньо вїдалися в приклади крісів.

Ідуть...

Курява закрила дими далеких пожарищ.

..Ідуть... ідуть... шепотів нишком ліс і як заворожений принишк в вижиданні.

Розлізлий зойк гармошки та пяні босяцькі пісні умучено утікали з куряви в ліс, летіли, шукали відпочинку. А курява більшала, робилася густіша, біліша.

Останній наказ:

— Добре ціляти!

Та цього наказу й непотрібно було!

Ось вже зближаються під

(Докінчення на стор. 4-тій)

День Американця—1948

Щороку, впродовж останніх вісім літ, президент Злучених Держав визначує третю неділю в травні місяці „Днем Американця". Цього року цей день припадає на 16. травня. На День Американця ціла країна вшановує дві групи нових громадян — новоприбувших, що походять з різних національних груп, різних рас і вірувань, які недавно дістали громадянство шляхом натуралізації, та молодих, тут роджених, американців, які досягли відповідного віку і дістали право голосування.

Вшановуючи нових громадян, країна вшановує приналежність до американського громадянства взагалі, тому цей день відзначується всіма американцями. Чимало з тих, що братимуть участь в обходинах Дня, не знатимуть, що такі святкування відбувалися ще задовго до 1940 року, коли вперше проголошено День Американця.

В часах, коли люди з інших країн напливали до Злучених Держав в необмеженій законом кількості, самий спосіб надавання американського громадянства нераз дивував і розчаровував їх. Дуже часто, в переповнених натуралізаційних судах, громадянство надавалося ніби в фабричний спосіб. Тим не тільки не підкреслювалося велике значіння моменту, але ніби принижувалося почуття людської гідности тих, хто в той мент відмовлявся приналежности до країни свого народження, щоби стати американським громадянином. Згодом на це звернули увагу громадські діячі, федеральні урядовці та судді в натуралізаційних судах. Вони почали робити заходи, щоби процедуру набування американського громадянства зробити більш поважною та врочистою. Таким чином що-раз більше й більше суддів стали дбати про те, аби найважніший мент в процесі натуралізації — присяга вірности — переводився піднесенно, врочисто, щоби підносив почуття гідности тих, хто вступав в нове життя як американський громадянин. В своїх заходах судді мали підтримку багатьох організацій Громадські, освітні та братерські організації, так само як і окремі особи, влаштовували місцеві святкування, знані під різними назвами — „День Громадянства", „День Нових Громадян", „День Надавання Громадянства" і т. п. Деякі святкування цього роду відбувалися уже в 1915 році. Ухвалою Конгресу з 3. травня 1940 року відзначення Дня Американця стало цілo-краевою справою.

На цьогорічний День Американця варто пригадати частину промови, яку виголосив суддя державного суду в Бостоні, Масс., Чарлз Е. Визанські, в часі натуралізації яких 80 нових американців. Він казав:

„Не робить різниці, з якої країни ви прийшли сюди, ні те, до якої церкви ходите, ні якого кольору ваша шкіра; люди з вашого роду помагали творити Америку такою, якою вона є сьогодня. Ваш сусід може походить з іншої країни, з іншого роду, може ходити до іншої церкви, може має інший кольор шкіри, але памятайте — люди з його роду також помагали творити Америку такою, якою вона є. Вашим першим обовязком як американських громадян є порозуміння, добре- сусідське відношення і терпимість. Але крім того ви маєте ще інші обовязки, як американські громадяни... Ви є дійсно частиною того суспільства, в якому уряд є не тільки з народу, але і вибраним народом і працює для народу, а ви є частиною того народу, який управляє цею країною... В демократії люди підтримують в своїм щоденнім житті мораль цілого народу. Тому на вас лежить велика відповідальність. Один стародавній грек, яких дві тисячі років тому, сказав таке: „Таемниця щастя — свобода, таемниця свободи — відвага"... Майте, в щоденнім житті і справах цеї країни відвагу, яка забезпечить свободу, яку ми вважаємо таємницею нашого щастя".

Загальна Рада.

До буковинських українців

Дорогі Наші Краяни!

Під цю тяжку хвилю наша рідна Буковинська Україна стогне в большевицькім ярмі, як перше стогнала в румунській неволі...

Ніхто за нею не вспоминається, бо всі її провідні сили полягли в нерівнім бою з ворогом, а ті, що лишилися на рідній землі, мають уста замкнені. Події останньої світової війни розвинулись так, що на Захід Европи не вратувалась політична репрезентація Буковинської України і лише декілька осіб передісталися, як зачуваємо, поза большевицьку границю впливів. Тому її сучасна доля гірша від долі Великої й Західної та Карпатської України.

Ми, що вродилися на нашій Буковинській Україні, яка за останне півстоліття дала так багато визначних провідників громадсько-політичного життя та робітників української культури, почуваємося на зазив наших американських земляків до морального обовязку перед світлою минувшиною нашого краю — виповнити ту прогалину та зорганізувати оборону Буковинської України та її репрезентацію.

Для цеї цілі ми заснували ось цей Комітет: ми беремо на себе оборону нашої Батьківщини та оголошуємо цей заклик до всіх Буковинців в Канаді, Злучених Державах, Центральній і Південній Америці та в Д. П. таборах Европи з проханням надіслати нам Ваші імена та думки.

Події назрівають... І від нас самих залежатиме, щоби право самовизначення Буковинських Українців не було знова знехтоване та наша Зелена Буковина не була знова відірвана від Соборної України.

За „Комітет Оборони Буковинської України":

Проф. Роман Смаль Стоцький,
голова;

Д-р Григорій Скегар,
писар.

Всю переписку просимо слати до:

Dr. H. G. Skehar,
7815 Crenshaw Boulevard,
Los Angeles 43, Cal.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували: Український Демократичний Клюб в Ню Йорку, Н. Й., $25; М. Балабан з Юстон, Тексас, $10; від. 33 Союзу Українок з Кліфтон Гайтс, Па., $15, а це з каси відділу $10, а $5 жертвувала Розалія Мандзік; М. Качала з Верміліон Бей, Онтеріо, Канада, $5; Мирослава Курляк з Елмгерст, Н. Й., $5.

ЧИ ВИ ВЖЕ ВПИСАЛИ СВОЇХ ДІТЕЙ ДО У. Н. СОЮЗУ? КОЛИ НІ, ВПИШІТЬ СЕЙЧАС!

ПАНІ РУЗВЕЛТ ГОСТЕМ ГОЛЯНДСЬКОЇ КОРОЛІВСЬКОЇ РОДИНИ.—Зліва бачимо паню Елінор Рузвелт, як прощається з принцом Бернардом і принцесною Юліянною та їх дітьми, повертаючи до Америки. В Голяндії вона була гостем королівської родини.

Д-р Никифор Гірняк.

Українські Січові Стрільці

У 1918 РОЦІ.

2)

3. Політичний характер Леґіону УСС-ів.

Наведені вгорі моменти вказують недвозначно на те, що наш Леґіон був політично-військовою формацією, незнаною досі в австрійській армії. Виїмкові воєнні умовини спонукали найвищі кола австрійської державної політики дозволити на таку виїмкову військову формацію.

Тай ми самі не інакше дивилися на наш Леґіон. Ми вважали себе національним військом, що має окрему політичну мету: визволення України з політичної неволі й створення самостійної Української Держави. Ми стреміли до того, щоби вирізнитися зовнішньою формою від інших австрійських частин. Але з технічних причин не було тоді ще можливости мати власний однострій. Тому ми чіпляли до шапки з правої сторони жовто-блакивні кокарди, а на грудях, над лівою кишенею, носили синю, золотом обведену, плякетку, на якій було золотом написано: „У. С.С. 1914". По двох роках ми таки добилися затвердження власних одностроїв. Тоді появилася мазепинка й окремого крою блюза, на ковнірі, за зірочками, які означували військовий ступінь, жовто-блакитний пасок.

Ми мали свій власний, український впоряд від самого початку. Німецькі інструктори, які вишколювали наших новобранців під проводом баварського принца Оскара (від весни 1917. р.) мусіли вчити за нашим впорядом і тому самі його вивчували.

УСС-и вирізнялися від інших австрійських формацій не тільки зовнішно, формально, але в далеко більшій мірі своїм світоглядом, своєю ідеологією. У вересні 1914 р. на самім початку їм прийшлося присягати за воєнним законом — на вірність австрійському цісареві. Вони заявили тоді, що присягатимуть тільки на вірність Україні. Вони не застановлялися тоді над цим, що це було нічо інше, як наявний бунт проти цісаря і його держави. Треба було довго переконувати їх, що вони таки мусять присягати цісареві і вони склали присягу при асисті мадярського куреня ополченців, який оточив добровольців у повнім озброєнні, з готовими до стрілу крісами при нозі.

Про цей момент пише історик Леґіону УСС-ів Осип Думін:

„Опозиція Леґіону УСС-ів проти присяги була першим виявом глибоких розходжень між політичними думками старшого й молодшого покоління галицької інтелігенції. Перше почувало себе австрійськими горожанами, друге горожанами закритої ще перед зором, але діючої вже в душах української держави. Вимушена присяга на вірність цісареві Франц-Йосифові не засипала джерел, з яких повстала опозиція і випливало бажання українських юнаків створити з УСС-ів українське військо. Добро української нації залишилося надалі підставою стрілецької національної етики й мірилом його відношення як до галицького політичного проводу, так і до австрійської держави. Події 1916 і 1917 рр. і стрілецька словна й образна сатира, доказали наглядно, що УСС-и пильно слідкували за політикою Австрії супроти українців і вважали себе вправі мати на неї свій погляд".

Воно так і було насправді. УСС-и негодували на наш політичний провід за те, що він капіталізував Леґіон перед австрійським урядом як доказ вірности українців до австрійської держави й її династії і писали до Головної Української Ради, що вони пішли в бій за волю України. Вони спочатку відказувалися брати належний кожному воякові льон, заявляючи, що вони не служать Австрії за гроші. Аж треба було переконати їх, що ці гроші всеодно мусять бути розходовані та що їх вкраде собі австрійський інтендант, якщо вони їх не візьмуть.

В боях були УСС-и хоробрі до очайдушности, а в хвилинах передишок, у зустрічі з чужинцями своєю висококультурною товариською поведінкою, гумором та гарною стрілецькою піснею з'єднували собі й свому народові симпатію. Це використовували вони на те, щоби відкрити перед чужинцями незнаний їм досі світ — Україну та її проблематику. Це мало величезне значення, бо отака пропаганда мала на популяризацію нашої справи в Европі куди більший вплив, як акція наших політиків.

Серед рідного народу виконували УСС-и велику працю. На Карпатській Україні вони розбуджували серед своїх братів завмираючу національну свідомість, чим викликали були сильний протест збоку мадярського премієра, гр. Тіси, перед Начальною Командою австрійської армії.

В Галичині, у місцях постою Коша УСС-ів, відживало прибите воєнним лихоліттям національне життя сіл, а у Львові майже всі наші інституції змогли наново зачати працю тільки тому, що УСС-и заняли місця тих, які мусіли за мобілізаційним законом піти на війну.

Але про це буде ще мова нище.

І сам український нарід дивився на наш Леґіон як на своє військо. Він привязував до його великі надії і тому із запертим у грудях віддихом стежив за всіми порухами стрілецького фронту. Кожний успіх УСС-ів у боях наповняв серця українців почуттям гордости. І це зовсім зрозуміле. Бо, хоча невеличкий полк УСС-ів був серед мільйонових армій, які стояли проти себе на східно-европейському фронті, каплиною води в морі, то в ньому зосереджувалося гаряче бажання мільйонів українців обабіч бойового фронту жити вільним, від нікого незалежним життям.

Як дивилися на наш Леґіон наші брати на Наддніпрянщині, може послужити доказом ось-яка подія на фронті, записана нашим хроністом.

Одного разу привів російський салдат до землянки команданта рос. батерії молодого юнака як воєнно-полоненого. Командантом батерії був українець. На його питання, звернене до юнака, хто він такий, цей відповів:

— „Я український січовий стрілець".

— А скільки вас є?

— Нас дуже богато.

— Де є ваші становища?

— Цего я вам не скажу.

Командант батерії каже салдатові опустити землянку. Потім говорить з молодим УСС-ом без свідків. Після розмови наказує своїй батерії коректуру мірника. А УСС-и дивувалися, що російські стрільна падали далеко поза їхніми становищами. (Далі буде).

НІМЦІ ЗАСУДИЛИ НА ВАЖКІ РОБОТИ СВОГО ПРИНЦА

Франкфурт над Майном, 14 травня. — Німецький т. зв. денаціфікаційний суд в Людвіґсбурґу засудив на 13 місяців важких робіт пруського принца Авґуста Вільгельма. Принц є сином останнього кайзера Німеччини та єдиним членом родини Гогенцоллєрнів, що належав до гітлєрівської партії.

Чи Ви вже вписали своїх дітей до У. Н. Союзу? Коли ні, впишіть сейчас!

Що писала "Свобода" тому 40 років?

14. травня 1908 р.

ЧАСОПИС „ХРІН" У КИЄВІ.

Гумористично-сатиричний часопис „Хрін" має появитися ще перед Великоднем. Напрям часопису безпартійний, демократично-поступовий. Приймається передплату.

З ОПИСУ ВЕЛИКОДНИХ СВЯТ У НЮ ЙОРКУ.

Як у старім краю, так і тут наш український нарід пече на Великодні Свята великі хліби, так звані паски. Кожна родина пече собі три такі паски, величини млинського колеса і то лише для себе. Як хто має „бурдинярів" (самітних людей на мешканні і харчі) то мусить пекти кожному бурдинярові одну таку велику паску. Часами можна бачити в однім домі таких пасок і десять, а яєць та ковбас без ліку, так, що мало стіл не заломиться під тим усім. Потім приходить священик, щоб усе те посвятити...

ПОВЕДІНКА ПУБЛИКИ.

Дня 9. травня відбулася в Ню Йорку вистава комедії „Свекруха" старанням Бр. св. Володимира та хору „Боян"... Наскільки гра на сцені дописала, то поведінка публики заслуговує на догану. Наша публика зачинає виявляти своє вдовілля криком, свистом, стуканням чобіт об долівку, стуканням кулаками по кріслах і таким пересадним сміхом, що аж шиби в вікнах дзвонять. Це не „американізація", хоч подекуди в Америці так поводяться. На закид заслуговує теж і „українська точність" у починанні вистави...

НЕДУГА ІВАНА ФРАНКА.

Сумна вістка наспіла до нас з Галичини про стан здоровя одного з найбільших наших письменників, Івана Франка. Недуга є випливом умового перепрацювання й вона обявилася нервовою слабістю. Франко перебував деякий час у Піпніку (в Хорватії), однак без видної полекші. Тепер він вернувся знову до Львова і перебуває в санаторії Сьвйонтковского. Останні вісті кажуть, що хворому троха полекшало. Недуга Франка відбилася великим смутком по цілій Україні.

ПОВІТОВІ ВИБОРИ В ТЕРНОПІЛЬЩИНІ.

За звідомленням до львівського „Діла" при виборах до повітової ради в Тернополі перемогла українська ліста. Вибрано 9 українців до ради 145 голосами. На польсько-шляхотську лісту впало 94 голоси, кацапська дістала 1 голос.

ОГОЛОШЕННЯ.

Перший великий вечерок в Джерзі Сити, Н. Дж., відбудеться заходами аматорського драматичного кружка й хору у неділю, 24. травня, в церковній залі, на розі вулиць Сусекс і Ґрін. Буде малий концерт, а потім сценічний образок „Страйк". Режісер А. Ґела.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Вже можна замовляти Календар У. Н. Союзу на 1949 рік.

В наступному 1949 році припадає 55-та річниця з дня заложення Україського Народного Союзу. З цеї нагоди Головний Уряд У.Н.С. рішив видати ювілейний Календар-довідник У. Н. Союзу на 1949 рік, що крім звичайних календарних матеріялів матиме теж основні енциклопедичні інформації про У. Н. Союз, про Америку і Україну та про українців у цілому світі і про всі ділянки їх життя та творчости, як теж багатий літературний відділ. Календар вже є в підготовці і мав би появитися вже з кінцем жовтня цього року. До співпраці в його редакції запрошено найкращі українські сили, як теж представників українських громад з усіх країн і континентів. Цей великий Календар-довідник мав би бути дальшим поширенням та доповненням відповідних видань У. Н. Союзу, що появилися досі. Він повинен стати настільною книгою кожного українця в Америці і закордоном, необхідною в праці і надозвіллі. В Календарі кожний українець матиме всі найбільш необхідні інформації і цей Календар подуманий справді як дорадник і розрадник кожного. Незважаючи на великі кошта видання, вартісних матеріялів та багатих ілюстрацій, ціну Календаря встановлено тільки на один доляр за примірник. Проте, з огляду на великі кошта друку і паперу, Календар появиться тільки в обмеженій кількості і тому хто хоче запевнити собі його одержання, повинен негайно виповнити подане внизу замовлення та вислати його разом з належитістю до Адміністрації „Свободи" на подану внизу адресу. Це повинні зробити не тільки члени У. Н. Союзу, але й весь широкий загал американсько-українського громадянства, бо Календар У. Н. Союзу на 1949 рік це буде справді настільна книга для кожного українця. Тільки негайне замовлення може забезпечити вам її одержання. Тому поспішайте з висилкою замовлення.

(Прохаємо витяти, чітко виповнити і негайно разом з належністю переслати на адресу „Свободи").

ЗАМОВЛЕННЯ НА КАЛЕНДАР У. Н. СОЮЗУ НА 1949 РІК

До Адміністрації „Свободи"
P. O. BOX 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Я, _________________________________, замовляю
(Ім'я і прізвище)

оцим Календар У. Н. Союзу на 1949 рік в кількості ______ примірників і на ту ціль пересилаю чек (моні ордер) на суму $_______ як належитість по $1.00 за примірник.

____
Підпис (писати по-англійськи).

Адреса: _________________________________
____
____

З ЖИТТЯ ГРОМАД і ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Филаделфія почала збірку на 50-тисячний фонд УКК

На вічу 25. квітня українська громада в Филаделфії почала збірку на 50-тисячний фонд на Політичну Акцію для Допомоги Визволенню України. На вічу зложили свої жертви:

Т-во Укр.-Амер. Горожанки, від. 41 СУА $50; Т-во Дочки України, від. 42 СУА $20; Бр. св. Йосафата від. 14 Провидіння $15; по $10: Т-во Укр. Культурний Кружок, В. Мочерняк, Р. Карбівни, М. Сошпара, Бр. св. Йосафата від. 5 Провидіння; по $5: Бр. св. Петра і Павла від. 109 Провидіння, д-р П. Дубас, Ред. Б. Катамай, С. Шимчак, О. Лотоцька, С. Мець, Г. Артимко $3; по $2: В. Онишко, І. Декан, М. Максимюк; з переведеної збірки дрібними датками $46.35. Разом $220.35.

Відділ Українського Комітету в Филаделфії складає щиру подяку всім жертводавцям. Рівнож дякує п-ні Марії Горохівській, п-ні Малиновській, п. Марків і п. Мосендзеві за переведення збірки.

Рівнож цею дорогою складаємо щиру подяку п. Михайлови Пастушкови з Честер, Па., який переслав на ціль Комітету $10.

Просимо филаделфійські товариства й громадян складати дальші жертви на руки голови відділу УКК в Филаделфії, п. М. Стефанева, або почтою на адресу:

Ukrainian Congress Committee Branch in Philadelphia
847 N. Franklin Street
Philadelphia 23, Pa.

Відділ УКК в Филаделфії передасть цілу збірку й спис жертводавців до централі УКК як жертву цілої нашої громади.

М. Стефанів, голова;
М. Мадай, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Відчит.

Заходом Українського Американського Комітету відбувся в нашій громаді відчит недавно прибувшого зо скитальщини п. Гр. Довгалюка. Прелеґент вказав на сучасний міжнародній стан і нову можливість визволення українського народу. Одначе застерігся, що визволення українського народу залежатиме в першу чергу від його самого, від цього, як він в Україні використає міжнародню конюнктуру.

Будучи учасником змагання українського народу до створення самостійної української держави в часі і після останньої світової війни, шановний бесідник запевняв слухачів, що боротьба українського народу ще незакінчена та що славна УПА не зложить зброї, поки Україна не позбудеться московського окупанта. Бесідник вказував на хитру московсько-большевицьку пропаганду серед американських українців, яка представляє Україну як самостійну державу, хоч це ніщо інше, а тільки груба босковська брехня.

А ті всі Мануїльські, Тарасенки та їх попихачі, казав бесідник, не відбивають настроїв, ні бажань українського народу, який змагає до самостійности і бажає бачити в славному городі Києві, столиці України, жовто-блакитний прапор, як прапор волі українського народу.

Предсідник відчиту, Р. Глодун, попрохав присутних зложити жертви на скитальців.

Жертви зложили: Р. Глодун $2; по $1: Е. Ґурула, Р. Дмитрів, О. Голод, К. Глодун, Г. Булованець, В. Гранковський, С. Сверида, І. Деркач, А. Задорецький, В. Пригода, М. Іваницький, В. Чорненький, І. Теребушка, А. Мельник, Г. Довгалюк, К. Андрусів, І. Цимбалістий. Решта дрібними.

На закінчення вивязалася жива дискусія у звязку з темою відчиту, як рівнож щодо подій місцевого характеру.

Закриваючи дискусію, предс. Р. Глодун вказував на потребу таких відчитів та дискусій.

Укр. Амер. Доп. Комітет влаштовував в минулому подібні імпрези, так і цього року, на бажання громади, по можливості буде влаштовувати подібні імпрези.

Тимбільше тепер, коли до нашої громади прибуло чимало інтелектуальних сил.

Корисне є, коли збирається громада людей, висловлюючи свої думки, на ці чи інші теми.

Комітет.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

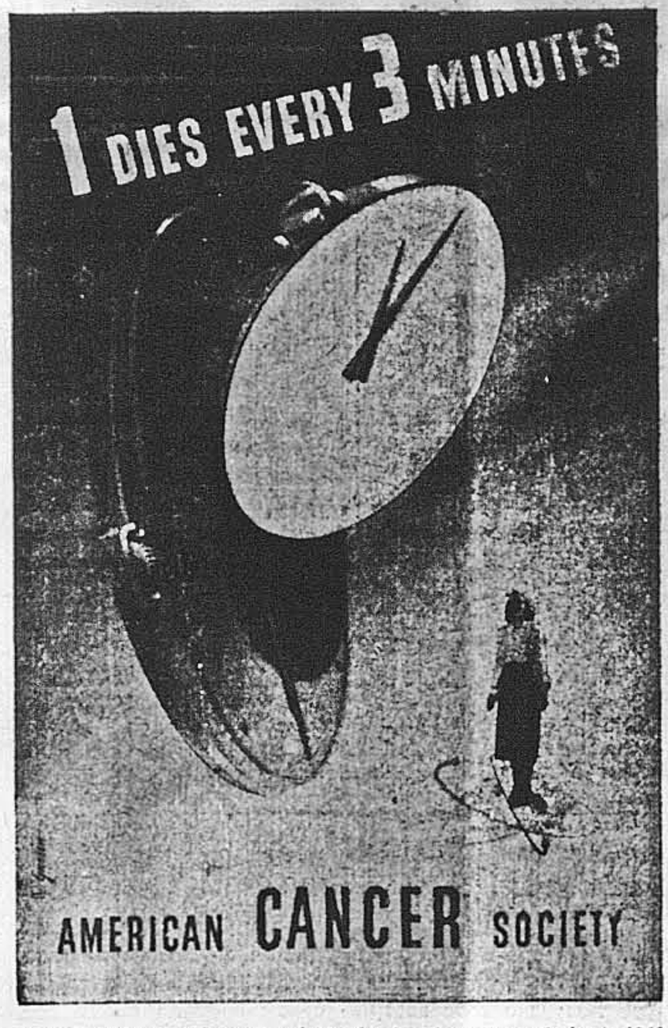
На допомогу.

Управа Української Організації Несення Негайної Помочі в Ню Йорку рішила перевести з нагоди Різдва збірку на скитальців. Анна Мілер, Катря Кущак, Анна Ядловська і Дарія Кульчицька пішли з колядою та зібрали $192.05. На цю суму зложили по $10: С. Ковбасник, Козак, Кіх; по $5: Кравчук, Дорош, Сердинська, Загоруйко, Д. Кольба, Мотюк, Д. Кульчицька, Укр. Дем. Клюб, Ю. Лиса, І. Ґелетій, А. Ґелетій, Поліщук; по $3: д-р Баран, Ю. Ярема, Андрусишин, В. Сидорович, Ленчук Кальму, Ромашко, по $2: Боднар, Баран, Сурма, Бак, Гречин, Чьоп, Гнатів, Макарчук, А. Самохвал, Гришко, Кость, Р. Красновська, Стефанів, Ц. Стасюк, Буньк, М. Бартелі, А. Мілер, Ф. Мом, Остров, Кідай, Пішак, Заліпський; по $1: Застанський, Брилинський, Серна, Грат, Серна, Жук, Скоцко, Владико, Семенюк, Ляхович, Боса, Юрчишин, Лазута, Мазурчак, Дрош, Латвій, Липка, Яновський, Базар, Дінилюк, Паладівка, Черняк, Брос, Васильців, Милош, Стефанів, Скоцко, Одинський, Станий, Ґафінба, К. Кущак, П. Задорецький, Бабикан, Шолдак, Фурик, Дроботій, а решта дрібними.

Гроші ті видала організація на пачки, які вислала скитальцям в Німеччину, Белгію і Францію. Від деяких з них одержала вже організація подяку, між іншими прислала подяку пані Петлюрова. Ми далі повинні не забувати за наших нещасних братів та сестер, котрі знаходяться на скитальщині.

Дай Боже, щоб наша Україна воскресла, як Христос воскрес!

За уряд: **Д. Кальба**, голова; **Р. Красновська**, касієрка, **Д. К. Кульчицька**, секретарка.

You are asked to give generously to the American Cancer Society's 1948 campaign for $16,042,000. Don't fail to do your part in the fight to conquer cancer.

КОЛИ ВЕСНА ЦВІЛА

(Докінчення зі стор. 2-гої).

ліс. Не жаліли залізних потопу. Передний віз здержався нагальним шторцакoм. Заскреготіли гальми. Невидна перешкода грізно вишкірила зуби. Задні наштовхнулися в розгоні на передні авта. Пяний спів перемінився у хор матюків.

Враз розбісений ліс загремів гураганом стрілів. Короткі... сухі... Ліс ожив. У люті ригнув духами помсти.

Різкий тріскіт, відривний, серіями і знову відривний, короткий, сухий, різкий, як життя різке.

Пяні барани впивалися власною кровю... задихуючись куревою шляху.

V.

Самий Вінченко проводив судом. Його хрипкий, але рівномірно тихий голос смертельними сталівками вбивався в серце.

Суд кінчався.

— Колись був у мене брат, який... ссав ту саму материнську кров з грудей, що й я. Ці самі любячі руки матері його пестили. Але тепер... немає в мене брата...

— Брате... Іване, невже ж?...
— трясся одинокий бранець,

ледви держучися на пяних ногах.

— Немає в мене брата! — рубонув невблагано, грізно Вінченко. — є зрадник! А зрадникам...

Гримнув постріл. До ніг Вінченка повалився бранець.

— Іване... белькотів кровю.
— Я...

Ще один стріл... Белькотіння втихло.

— Був у мене брат! Остапом його звали, але більше його немає. Зрадників не сміє носити ця полита кровю свята земля. Мій брат — давно не живе — півголосом, закутим в льоди, шептав.

Здригнулися лісовики. Застогнав ліс.

А Вінченко замовк і скамянів. Не рушився кроком з місця, вдивляючися тупо в трупа, що в поросі біля його ніг лежав.

VI.

На скраю ліса в гарячці викопав яму. Невелику. Туди самий, без нічиєї допомоги, втягнув трупа, обережно, повільно запорпуючи його землею. Ноги вже прикриті. Не вдержався! Нахилився, в останнє поцілував в зимне чоло, на якому кров сціпеніла.

— Остапе, Остапе... Так марно гинути в той час, коли батьківщина борців жде?

З умучених очей впали дві гарячі сльози. Затрусився, як в лихорадці.

— Ні, ні! Нема в мене брата!

Присипав землею.

Ноги мимохіть зігнулися в колінах, прикляннув і в долонях скрив змучене чоло. Тиха скарга-молитва полинула до Творця життя.

Зза хмар зазирнуло сонце, засміялося. Чисте, ясне, радісне, рожеве, як життя, радісне життя.

Довго в задумі клячав... Скрівавлене серце молилося, хоч заціпілі, висушені до чорного гарячкою, уста не ворухнулися.

Піднявся важко. Струсив порох. На чолі позначились два нові глибокі рівчаки. Струсив сльозу, стиснув кріса та вільною ходою поманджав за друзями.

ВІДКИНЕНО ЕКОНОМІЧНІ ПРАВА ВІД ЛЮДСЬКИХ ПРАВ.

Лейк Саксес, Н. Й., 13-го травня. — Комісія О. Д., що підготовляє міжнародну конвенцію людських прав відкинула вчора більшістю голосів австралійську пропозицію, щоби до людських прав долучити теж економічні права щодо часу праці, висоти заробітків і т. п. Совєтський представник обвинувачував Америку і Британію за... систему невольничих робіт.

ТАРЗАН, ч. 1845. Трюк труса.

Коли вони переходили попри скалу, Джейк підняв великий камінь...

...і вдарив ним цілою силою Криса в голову.

Без ніякого стону Крис повалився на землю.

Опісля Кринч видрапався на скалу і вона почала схилятися на поваленого усвоювача звірів.